דאי בעיא אמרה "שלום בעולם" (א) או דלמא כיון (דאיחזוקה אמרה) בדדמי ולא אתי מה לי לשקר ומרע חזקתיה? ת"ש: "עישינו עלינו בית עישינו עלינו מערה הוא מת ואני נצלתי, אינה נאמנת" שאני התם דאמרה לה כי היכי דלדידך איתרחיש ניסא לדידיה נמי איתרחיש ניסא. ת"ש: "נפלו עלינו עובדי כוכבים נפלו עלינו ליסטים הוא מת ונצלתי נאמנת" התם כדרב אידי דא"ר אידי אשה כלי זיינה עליה. ההוא גברא דבשילהי הלוליה איתלי נורא בי גנני אמרה להו דביתהו "חזו גבראי חזו גבראי" אתו חזו גברא חרוכא דשדי, ופסתא דידא דשדיא, סבר רב חייא בר אבין למימר היינו עישינו עלינו בית, עישינו עלינו מערה. אמר רבא מי דמי התם לא קאמרה "חזו גבראי חזו גבראי" ועוד גברא חרוכא דשדי, ופסתא דידא דשדיא ורב חייא בר אבין גברא חרוכא דשדיא אימא איניש אחרינא אתא לאצולי ואכליתיה נורא, ופסתא דידא דשדיא נורא איתליא (ג), ואתיליד ביה מומא ומחמת כיסופא אזל וערק לעלמא. איבעיא להו: עד אחד במלחמה מהו? טעמא דעד אחד מהימן משום דמילתא דעבידא לאיגלויי הוא לא משקר ה"נ לא משקר, או דלמא טעמא דעד אחד משום דהיא גופא דייקא ומינסבא [א] והכא (כיון דזימנין דסניא ליה) לא דייקא ומינסבא? ת"ש: אמר רמי בר חמא אמר רבי עקיבא כשירדתי לנהרדעא לעבר השנה מצאתי נחמיה איש בית דלי ואמר לי "שמעתי שאין משיאין את האשה בארץ ישראל על פי עד אחד אלא רבי יהודה בן בבא" ונמתי לו כן הדברים, אמר לי אמור להם משמי: אתם יודעים המדינה הזו משובשת בגייסות כך מקובלני מר"ג הזקן "שמשיאין האשה על פי עד אחד" מאי "מדינה משובשת בגייסות" לאו אע"ג דמדינה זו משובשת כך מקובלני שמשיאין על פי עד אחד, אלמא עד אחד מהימן, אמר רבא אי הכי מאי שנא "מדינה זו", כל מקום שיש גייסות מיבעי ליה? אלא אמר רבא ה"ק אתם יודעים שמדינה זו משובשת בגייסות ולא אפשר לי למשבק אינשי ביתי ומיתי קמי רבנן כך מקובלני מרבן גמליאל שמשיאין האשה ע"פ עד אחד. ת"ש: מעשה בשני תלמידי חכמים שהיו באין עם אבא יוסי בן סימאי בספינה וטבעה והשיא רבי נשותיהן ע"פ נשים והא מים כמלחמה דמו ותנשים *אפי' מאה כעד א' דמו וקתני השיא. ותסברא (ג) מים שאין להם סוף נינהו ומים שאין להם סוף אשתו אסורה! אלא ה"ד דאמרי אסקינהו קמן וחזינהו

רש"י

דאי בעיא אמרה שלום בעולם · ומהימנא השתא נמי מהימנא או דלמא הכא ליכא למימר 'מה לה לשקר' דאיהי גופא לא מכוונה לשקורי אלא כיון דאתחזק מלחמה, אמרה בדדמי, וסבורה היא שמת ולאי קשיא תיפשוט ליה ממתניתין דקתני "שלום בעולם נאמנת", דהא ודאי מת בעלי במלחמה קאמרה דאי על מטתו מאי איריא שלום בעולם אפי' מלחמה בעולם אמרן לעיל כי אמרה "מת על מטתו" מהימנא אלא ודאי 'מת במלחמה' איצטריך לאשמועי' היינו החזקה היא מלחמה בעולם תריץ: מתניתין דאמרה "מת" סתמא ואשמועינן מתניתין דהואיל ושלום בעולם אע"ג דלא אמרה "על מטתו" בהדיא סתמא 'מת על מטתו' קאמרה, ובזמן שיש מלחמה בעולם סתמא 'מת במלחמה' קאמרה עד דאמרה 'מת על מטתו', וכי קמיבעיא ליה להכא כגון דיש שלום בעולם ואמרה איהי מת במלחמה: **עישינו עלינו בית** · הניחונו בהם ונתמלא עשן ואני ברחתי והוא נשאר שם ומת: **אינה נאמנת** · והא הכא דהחזיקה היא מלחמה זו וקתני "אינה נאמנת" ולא אמרי' 'מה לה לשקר' דאי בעיא אמרה מת סתמא: **שאני התם** · (ד) (דהכי קאמרה) כשנתמלא עשן ברחה ולא המתינה עד שתראהו מת, ואי משום עשן, כי היכי דלדידך איתרחיש ניסא כו' אבל לגבי מלחמה איכא למימר לא אמרה אי לא חזיתיה דהא אי בעיא לשקורי לא הוי מחזקה מלחמה בעולם: **נפלו עלינו עובדי כוכבים כו'** · והא הכא היא החזיקה וקתני נאמנת אלמא אמרינן מה לה לשקר: **התם כדרב אידי בר אבין** · כלומר הכא כיון דמלחמה קטנה היא דאיהי הוה בהדיה לא אמרה בדדמי אלא נטרה וחזיא ליה דמית, דאשה לא מספיא מלסטים: **כדר' אידי** · במסכת ע"ז בפ' אין מעמידין (דף כה:): **חזו גבראי** · שהאש אוכלתו: ***היינו עישינו** · דאמרן כי היכי דלדידך איתרחיש כו': ***ופסתא דידא** · מאיש אחר [הבא להצילו]: **ואתיליד מומא** · בבעלה: **עד אחד במלחמה** · מלחמה בעולם ובא עד אחד ואמר "מת בעליך" מי מהימן או לא: **והכא לא דייקא** · [ב] ותרוייהו אמרי בדדמי כן הדברים כאשר אתה אומר: **מים כמלחמה** · דאיכא למימר בדדמי: **מים שאין להם סוף** · מפרש בפ' בתרא (לקמן קכא·) כל שעומד ואין רואה מארבע רוחותיו: **אשתו אסורה** · ואע"פ שיש עדים שראו שטבע, שמא לף מתחת המים ויצא: וקאמרי

תוספות

בפועליו הוא כדאמר התם ואמר בדדמי ומהאי טעמא מיבעי ליה הכא דלמא לא אתי מה לי לשקר ומרע לחזקה משום דאמרה בדדמי וי"ל דשאני התם דנהי דטרוד בפועליו הוא מכל מקום נחשב קצת שקרן במה שטוען דרך ודאי שפרעו ולכך יש להאמינו במיגו דלא שכרתיך כיון שטוען שברור לו שפרעו ואינו תולה בשכחה וגם יש לו מיגו:

דאי בעיא אמרה שלום בעלם · וא"ת אמאי לא קאמר מיגו שיכולה לומר מת על מטתו ונראה דהיכא שנהרג במלחמה אמרינן מתוך שיכולה לומר נהרג ולא במלחמה אבל נהרג אטו מת לא: **או** דלמא לא אתי מה לי לשקר ומרע לחזקה · אר"י דלא דמי להא דמיבעיא בפ"ק דבבא בתרא (דף ה: ושם) פרעתיך בתוך זמני אי מהימן במיגו דאי בעי למימר פרעתיך אחר זמני אי אתי מה לי לשקר ומרע לה לחזקה או לא דהתם מרע לה הכא לא מרע לה כיון דאמרה בדדמי ואי לא מרע התם לפי שאין הווה כלל שיהיה פורע בתוך זמנו אבל הכא מרע דיכול להיות אמת דמת במלחמה וכן הא דקאמר בפ' האומר בקידושין (דף סד·) אמר בשעת קידושין יש לי בנים ואין לי אחים ובשעת מיתה אמר אין לי בנים ויש לי אחים נאמן להתיר (ה) פירוש אי הוי איפכא ואין נאמן לאסור דברי רבי ור' נתן אומר כו' ומפרש התם טעמא דרבי משום דאתי מה לי לשקר ומרע לה לחזקה מיגו דאי בעי פטר לה בגיטא אבל הכא אמרה בדדמי ולכך לא מרע ולרבי נתן דאמר התם לא מרע התם דבשעת מיתה יש לו להיות נאמן יותר:

טעמא דעד אחד נאמן משום דמילתא דעבידא לאיגלויי לא משקר הכא נמי לא משקר · ולא יאמר בדדמי כיון שהדבר יהיה גלוי או דלמא טעמא דנאמן משום דדייקא ומינסבא והכא לא דייקא כלומר לעולם לא יאמר עד אחד בדדמי כמו האשה עצמה ומכל מקום אין להאמינו דנהי דלא אמר בדדמי האשה לא דייקא כאן וסומכת עליו יותר ממה כשאומר מת על מטתו כיון דיש רגלים לדבר אבל אין לפרש או דלמא טעמא לעד אחד משום דדייקא ואפי' אמר בדדמי נאמן דהא אפילו דדייקא האשה למה לו להיות נאמן כיון דאמר בדדמי: **אמר** רבי עקיבא כשירדתי לנהרדעא לעבר שנה · בסוף מסכת ברכות (דף סג·) אמרי' דרבי עקיבא לא הניח כמותו בארץ ישראל ולכך היה יכול לעבר שנים בחוצה לארץ וכן צריך לומר בפ' שני דמגילה (דף יח:) גבי ר"מ שהלך לעבר שנה בעסיא שלא הניח כמותו בארץ דעסיא חוצה לארץ היא כדאמרינן בחזקת הבתים (ב"ב דף נו·) קיני קניזי וקדמוני עסיא ערדיסקים אספמיא ומה שלא עיברו בארץ ישראל י"ל דשום אונס היה וכן יש בירושלמי ירמיה עיבר בחוצה לארץ וכן יחזקאל וברוך בן נריה ומיהו קשיא לר"י דבפ' זה בורר (סנהדרין דף כו· ושם) (ו) ר' חייא בן זרנוקי ור' שמעון בן יהוצדק כו' ושם היה רבי יוחנן גדול מהם מדריש לקיש היה קורא אותם רועי בקר וי"ל דלעבר דקאמר התם לאו דוקא אלא היישוב בעלמא עשו אם השנה צריכה להתעבר דהא שנת שביעית היתה כדמוכח התם דקאמר כהן וחריש ובפ' קמא דסנהדרין (דף יב· ושם) אמר דאין מעברין שנה שביעית ושום אונס היה שלא חישבו בארץ ישראל כדפרישי' לעיל: **והא** מים כמלחמה דמו · השתא סלקא דעתך שראו העדים שטבעו אבל לא ראו שהעלום *המים ולכך אמרו בדדמי:

עין משפט נר מצוה

ז א מיי' פי"ג מהלכות גירושין הלכה ס סמג עשין נ טוש"ע אה"ע סי' יז סעיף נג:
ח ב מיי' שם הלכה ו טוש"ע שם סעי' נד:
ט ג מיי' שם הלכה יט טוש"ע שם סעי' נג:
י ד מיי' שם ופי"ב שם הל' טו סמג שם טוש"ע שם סעי' נ:

תוספות ישנים

[illegible]

תוס' חד מקמאי

[illegible]

הגהות הב"ח

(א) גמ' או דלמא · נ"ב גירסת אלפסי א"ד כיון דחזיקה הוא דאמרה בדדמי [illegible]

הגהות הגר"א

[illegible]

[illegible]

(א) נראה דצ"ל נאמנת דהחזיקה מלחמה בעולם דליכא נאמנת אינו אלא בהחזיקה מלחמה וכו'.